

Становище
от доц. дсн Анна Мантарова,
Институт за изследване на обществата и знанието при БАН,

за дисертационен труд на тема
„ФУТБОЛНИТЕ АГИТКИ В БЪЛГАРИЯ: ЕКСТРЕМИЗЪМ, ИДЕНТИФИКАЦИЯ,
ПРИНАДЛЕЖНОСТ И РАЗПОЗНАВАНЕ“
на Петко Данаилов Петков

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по специалност „Социология“ (шифър 05.11.01),
професионално направление
„Социология, антропология и науки за културата“ (3.1)

Представеният дисертационен труд се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, литература и приложение (интервюта) в общ обем от 200 страници. Като използвани литературни източници са посочени 65 източника, между които 3 спортни вестника и 28 интернет сайта.

Изборът на темата е изключително сполучлив и сам по себе си заслужава положителна оценка. Проблемът, разглеждан в дисертационния труд е извънредно актуален и с голяма обществена значимост. Особено в последните години сме свидетели на ескалиращо насилие по футболните стадиони. Насилието започва да се прехвърля и на други спортни терени, а и да излиза извън полето на спорта. Свидетели сме на агресивни действия на футболни агитки, мотивирани от ксенофобия, верска и етническа нетърпимост, екстремизъм и ляв и десен радикализъм и неонацизъм. Очевидно е, че държавата трябва да противодейства. Но за да са ефективни действията, те трябва да се основават на сериозни научни анализи. Императивно се налага социалните науки да фокусират вниманието си върху проблема, да предоставят анализи на феномена и социални технологии за противодействие. Настоящата работа определено е принос в това отношение.

Целта на дисертационния труд е „да се направи сравнителен анализ между футболните агитки в България, които са най-популярни и с най-голям брой членове, и с най-крайни идеологии в своите фракции“. Тази цел е операционализирана в конкретни задачи. Тезата, развита в дисертационния труд е, че е необходимо да бъдат ефективно разпознати, анализирани и разбрани футболните хулигани в България, за да може да се вземат по-сериозни мерки от страна на държавните институции занимаващи се с проблема. Определено положително впечатление прави добрата застъпеност на практико-приложните аспекти на проблема, анализите и изводите, които могат да намерят пряко приложение в социалната практика.

Структурата на дисертационния труд е балансирана и адекватна на поставените цел и задачи. Като цяло работата впечатлява с много добрата осведоменост на дисертанта, с детайлното познаване на феномена и неговата динамика в един не малък период. Тя е много интересна, наситена с богата фактология, което само по себе си има стойност, вкл. и като източник на информация за последващи анализи. Считаю, че след една доработка и прецизна редакция работата би могла да се издаде и ще представлява интересно четиво не само за специалисти, но и за доста широка аудитория.

Положително качество на изследването е, че авторът излиза извън полето на спорта - с анализа на различни форми на радикализъм, на процесите на радикализация и дерадикализация, със свързването, по-специално, насочването към връзките на радикализма със социалноикономическия контекст. Дисертантът основателно казва „В системен порядък ниското качество на живота, насилието в семейството, улицата и училището, увеличеният ръст на детската и младежката престъпност, кризата на доверие в институциите, кризата в собствената ценностна система, ниската правна култура, противоречивата роля на медиите са в основата на асоциалното и противоправно поведение по стадионите“. И по-нататък, при анализа на крайно десните, той говори за необходимостта да се въздейства чрез причините, а не да се фокусира върху симптомите, но това остава в значителна степен само като постулат. Авторът би могъл да развие тези твърдения в конкретни анализи, от което би спечелила много.

Бележки:

Работата би спечелила ако в увода се дадат експлицитно структурирани цел, задачи, хипотези, методи, които ще се използват за доказване на тезата (това е направено много

добре в автореферата, но дисертацията би била още по-добра ако и в нейния увод е така), ако се дефинират, макар и в първо приближение, основните понятия. Част от тях са представени, но разводнено.

Бих препоръчала изясняването на понятийния апарат да е по-напред, а не като сега – едва като част 5 на 2 глава. Например ключов термин – „футболно хулиганство“, се разглежда в част 2 на 1 глава, но на него са посветени само 15 реда. Очакването на читателя е не само да се представи описателно, но и да се дефинира в един по-аналитичен вид.

В текста малко натежава изброяването на инцидентите. Много информативно е, но би „стояло“ по-добре с вплетен в него анализ и изводи, още повече, че с него завършва глава.

На места има прескачане от тема на тема – с. 108 - говори се за футбола като религия, преминава се към символи на екстремистки организации и пак има връщане към първото.

Говори се за много и разнообразни линии на въздействие за дерадикализация, нещо, което високо ценя, но това трябва да се доразвие и конкретизира в контекста на актуалните социално-икономически и културни условия. По мое мнение, авторът прекалено психологизира обяснението на изследвания феномен, губят се социалните детерминанти, аномията (някъде е бегло спомената, но линията не е развита), липсата на перспективи за младите. Бих препоръчала да се развие по-подробно и въпросът за расизма и ксенофобията.

Въпрос буди и заявеното, че се анализира „случващото се в страната през последните 15 години“ (с. 134, 135) – защо точно 15?

Определено не съм съгласна с твърдението, че отборът на ЦСКА е фаворизиран, защото е отбор на армията. „Левски“ бе отбор на Министерство на вътрешните работи и като такъв няма никакво политическо основание да е по-малко толериран. Бих оспорила и обвързването на запаянковците на всеки от двата отбора с определени политически предпочитания.

В заключението има много повторение на изложението, а се очаква там да се дадат изводи, отговори на въпроси „защо“.

Има какво да се желае по отношение на точността на изказа и редакцията на текста.

Приноси в дисертационния труд

Предлаганият дисертационен труд е първо у нас научно изследване на феномена от позициите на социологията.

Оригинален приносен момент в развитието на познанието е направеният в работата паралел с религията.

Работата съдържа редица приноси с приложен характер. На първо място може да се посочи систематизирането на признаците на радикализацията (което е и теоретичен принос), както и доста изчерпателното им изброяване. Съществен принос с приложен характер е и анализът на четирите етапа на процеса на радикализация. Също така много ценно от гледна точка на социалната практика е класифицирането на членовете на младежки екстремистки групи, очертаването на профила на екстремиста, разработването на стратегии и подходи за дерадикализация.

Авторефератът е много добре разработен, в него синтетично, изчистено и много стегнато е представено съдържанието на дисертационния труд.

В заключение, като имам предвид достойнствата на представения дисертационен труд, считам, че той притежава всички необходими качества, за да бъде присъдена на автора му образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Социология“, шифър 05.11.01 от научно направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата“.

17.06.2014г.

Доц. дсн Анна Мантарова